บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงเลือกศาลในสัญญาธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ด้วยเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดให้สิทธิคู่กรณีทำข้อตกลงเลือกศาลได้ จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายขึ้น และมีการตีความตามความเห็นที่แตกต่างกัน โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1.ปัญหาเกี่ยวกับข้อตกลงเลือกศาล กล่าวคือ เป็นเรื่องความสมบูรณ์ของข้อตกลงเลือกศาล โดยลักษณะของข้อตกลงเลือกศาลเป็นเรื่องของสัญญา ดังนั้น หากสัญญาขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยย่อมตกเป็นโมฆะ ซึ่งข้อตกลงเลือกศาลเป็นความตกลงที่เกี่ยวพันถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงมีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าเอกชนคู่สัญญาสามารถตกลงกันเกี่ยวกับข้อตกลงเลือกศาลได้หรือไม่ ทำให้มีนักกฎหมายตีความแตกต่างกัน 2 แนวทาง แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 3537/2546 ยอมรับว่าเอกชนสามารถทำได้ โดยคดีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกู้เงินซึ่งผู้ให้กู้หลายบริษัท และมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย ส่วนผู้กู้มีสำนักงานอยู่ในประเทศไทย การที่คู่สัญญาตกลงกันให้นำคดีเกี่ยวกับสัญญาฉบับนี้ ซึ่งเป็นสัญญาทางธุรกิจการค้าระหว่างประเทศไปฟ้องยังศาลแห่งประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นทำได้ตามหลักกฎหมายทั่วไประหว่างประเทศ ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไป คือ หากศาลไทยให้การยอมรับข้อตกลงเลือกศาลโดยไม่มีเงื่อนไขกำหนด หรือข้อจำกัด นักธุรกิจชาวไทยอาจถูกนักธุรกิจต่างประเทศเอารัดเอาเปรียบในการทำข้อตกลงเลือกศาลต่างประเทศในสัญญาการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีกฎหมายซึ่งบัญญัติให้การยอมรับบังคับใช้ข้อตกลงเลือกศาลในสัญญาการค้าระหว่างประเทศไว้อย่างชัดเจน

2.ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล กล่าวคือ ข้อตกลงเลือกศาลเป็นการที่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้ยินยอมที่จะอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลนั้นๆ (submitted to jurisdiction) อันเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการกำหนดเขตอำนาจศาล โดยเป็นการที่คู่กรณีได้ตกลงกันว่า ให้นำคดีหรือข้อพิพาทระหว่างกัน เสนอต่อศาลใด หรือต่อศาลของประเทศใด การทำความตกลงเรื่องเขตอำนาจศาลอาจทำก่อนที่จะมีข้อพิพาทเกิดขึ้น หลังจากที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว อนึ่ง การ

กำหนดเขตอำนาจศาลที่รัฐหนึ่งเห็นว่าสมเหตุสมผลที่จะบัญญัติใช้ในเรื่องเขตอำนาจศาลของตน แต่รัฐอื่นอาจไม่เห็นด้วยและไม่ยอมรับก็ได้ การไม่ยอมรับนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบได้ เช่น ในเรื่องคำพิพากษาอาจไม่ได้รับการยอมรับและบังคับโดยศาลต่างประเทศ แต่กระนั้นก็ตาม โดยหลักในเรื่องอธิปไตยของรัฐแล้ว รัฐจะกำหนดเขตอำนาจศาลภายในของตนเพื่อพิจารณาคดีต่าง ๆ ภายในดินแดนของตนอย่างไรก็ได้ ตามที่ตนเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควร คำพิพากษาที่มีแล้วจะบังคับคดีได้หรือไม่นั้นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า แม้ว่าเกณฑ์ในการกำหนดเขตอำนาจศาลของบางรัฐจะไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่รัฐนั้นก็ยังคงมีบทบัญญัติเช่นนั้นไว้ได้ และใช้เกณฑ์เช่นนั้นตัดสินคดีที่ขึ้นมาสู่ศาลของตนได้ การมีอยู่ของข้อตกลงเลือกศาลไม่ได้เป็นการตัด (oust) เขตอำนาจศาลของประเทศอื่นที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้น เพราะว่าเอกชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลได้ แต่เป็นเรื่องของการที่ศาลนั้นให้ประสิทธิผลอย่างยิ่ง (full effect) แก่ความตกลงของเอกชนตามหลัก party autonomy ซึ่งการยอมรับบังคับใช้นั้นก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของรัฐนั้นกำหนด

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หากการใช้บังคับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทยไม่เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์อย่างที่ควรเป็นและสอดคล้องกับนานาประเทศแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และจะมีส่วนทำให้หลักกฎหมายไทยขาดการยอมรับนับถือได้จากต่างประเทศได้ การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับข้อตกลงเลือกศาลในสัญญาทางธุรกิจการค้าระหว่างประเทศทำให้การใช้กฎหมายขาดความชัดเจน ปราศจากหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการดำเนินธุรกิจเมื่อต้องมีกรณีพิพาทกันขึ้น การดำเนินคดีในศาลก็ยังคงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการพิจารณาคดีทางธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่ต้องการความแน่นอนและความสะดวกรวดเร็วเป็นสำคัญ

แนวทางหนึ่งที่จะใช้การบังคับกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีระบบน่าจะเป็นดังนี้

1. ศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ก็ย่อมต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายขัดกันประกอบด้วยทุกครั้ง และแม้ส่วนใหญ่ของหลักกฎหมายขัดกันจะบัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายฯ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงซึ่งศาลอาจอาศัยบทบัญญัติบางมาตรามาใช้อ้างอิงได้เช่น มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายฯ หรือมาตรา 4 ของประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และปัญหาเฉพาะเรื่อง อาจต้องไปตามกฎหมายพิเศษบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534 มาตรา 4 เป็นต้น

2. ศาลควรตระหนักถึงความสำคัญของการนำคำพิพากษาของศาลหนึ่งไปให้ศาลต่างประเทศยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาด้วย เนื่องจากคู่กรณีอาจจำเป็นต้องกระทำเช่นนั้น และนอกจากนี้ ศาลไทยควรพิจารณาถึงความสะดวก เป็นธรรมและความเหมาะสมแก่การดำเนินคดี หากศาลต่างประเทศสามารถดำเนินการได้ดีกว่าศาลไทย ศาลไทยก็ควรจะจำหน่ายคดีเสียและให้คู่กรณีนำคดีไปฟ้องยังศาลที่ได้รับเลือกตามข้อตกลงเลือกศาล

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องคำนึง ไม่ว่าจะมีการแก้ไข พัฒนากฎหมายออกมาในรูปแบบหรือแนวทางใดก็ตาม ก็คือ ต้องช่วยส่งเสริมกิจการค้าให้แพร่หลายและต้องสามารถคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการค้าที่สุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

This thesis intends to study the legal problems concerning choice of court agreement in international business contract. Choice of court agreement is based on consensus of the parties concerning dispute resolution during contract drafting. Such clause if to prevent the parties from the risk occurred by varied result of judge and concurrent proceedings in several jurisdictions. Unlike the above there are no such provisions about choice of court agreement in Thai Civil Procedure Code and thus entitle only the plaintiffs to bring their action to the Court within the territorial jurisdiction in which the defendant is domiciled or the cause of action arose. Since the absence of the provisions about choice of court agreement in Thai Laws . Therefore, there are legal problems, for example, it is arguable that Choice of court agreement can not be established in Thai Court and such clause shall be deem as void for contrary to public policy. This author is of the opinion that choice of court agreement is not contrary to public policy because it is a practices and trade usages in international trade and business contract. However court jurisdiction is a competence of court and based on the laws of the State. Private have no the power in court jurisdiction change , with regard to the court admits the choice of foreign court agreement is with regard to the court gives the full effect to the contract of the litigants traditionally the power of the party autonomy , choice of foreign court agreement doesn't oust court jurisdiction in Thailand.